

รายงานการพิจารณาศึกษา

รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน
ของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒

โดย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ
และการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา

โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๓๑ - ๒

ที่ สว (กมธ ๓) ๐๐๑๙/ ๓๔๓๘ วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภา ได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๒๕) ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภามีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาขอเข้าชื่อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรในด้านสิทธิมนุษยชน ติดตาม ตรวจสอบการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ การสื่อสารมวลชนและสื่อสาธารณะ การคุ้มครองผู้บริโภค ปัญหาความเดือดร้อนของผู้บริโภค พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วย

๑. นายสมชาย แสวงการ	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายมณฑิร บุญตัน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอนุศักดิ์ คงมาลัย	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายถนัด มานะพันธุ์นิยม	เลขานุการคณะกรรมการ
๕. นายนิพนธ์ นาคสมภพ	โฆษกคณะกรรมการ
๖. นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๗. พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. นายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. พลเรือเอก ณรงค์ พิพัฒนาศัย	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. นายคำณูณ สิทธิสมาน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. นายภาณุ อุทัยรัตน์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. พลเอก วสันต์ สุริยมงคล	กรรมการ
๑๓. นายอนุศาสน์ สุวรรณมงคล	กรรมการ
๑๔. นายอัปดุลฮาลิม มินซาร์	กรรมการ
๑๕. คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์	กรรมการ
๑๖. นายจัตรงค์ เสริมสุข	กรรมการ

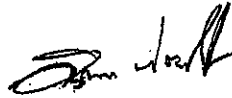
บัดนี้ ...

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษารายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดทราบ และนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

ลงชื่อ นายสมชาย แสวงการ
(นายสมชาย แสวงการ)
ประธานคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค
วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวศิริพร ภิญญโสสิริธร)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค
วุฒิสภา

กลุ่มงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ

สำนักกรรมการ ๓

โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๓๑ - ๒ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๐๗

นันทิตา พิมพ์

ศิริพร/รัชนก ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษา
รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒
โดย
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค
วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๒๕) ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภา มีหน้าที่และอำนาจพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณา สอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรในด้านสิทธิมนุษยชน ติดตาม ตรวจสอบการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ การสื่อสารมวลชนและสื่อสาธารณะ การคุ้มครองผู้บริโภค ปัญหาความเดือดร้อนของผู้บริโภค พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในคราวประชุมคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ได้พิจารณารายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ และได้มีมติมอบหมายคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็น รวมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อรายงานดังกล่าว โดยมีกำหนดเวลาพิจารณา ๓๐ วัน ซึ่งครบกำหนดเวลาในวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ และที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๓ ได้มีมติเห็นชอบให้ขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษารายงานฉบับดังกล่าว ออกไปอีก ๓๐ วัน

บัดนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา ได้ดำเนินการพิจารณาศึกษารายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการพิจารณาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘ ซึ่งปรากฏผลการพิจารณาดังนี้

๑. การดำเนินงาน

๑.๑ คณะกรรมการพิจารณาประกอบด้วย

๑.๑.๑ นายสมชาย แสวงการ	ประธานคณะกรรมการ
๑.๑.๒ นายมณฑิธร บุญตัน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๑.๓ นายอนุศักดิ์ คงมาลัย	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๑.๑.๔ นายถนัด มานะพันธุ์นิยม	เลขานุการคณะกรรมการ
๑.๑.๕ นายนิพนธ์ นาคสมภพ	โฆษกคณะกรรมการ
๑.๑.๖ นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๗ พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๘ นายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๙ พลเรือเอก ณรงค์ พิพัฒนาศัย	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๐ นายคำคุณ สิทธิสมาน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๑ นายภาณุ อุทัยรัตน์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๒ พลเอก วสันต์ สุริยมงคล	กรรมการ
๑.๑.๑๓ นายอนุศาสน์ สุวรรณมงคล	กรรมการ
๑.๑.๑๔ นายอัศวินฮาติม มินฮาร์	กรรมการ
๑.๑.๑๕ คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์	กรรมการ
๑.๑.๑๖ นายจตุรงค์ เสริมสุข	กรรมการ

๑.๒ คณะกรรมการได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการด้านสิทธิมนุษยชน และสิทธิเสรีภาพ เพื่อพิจารณาศึกษา รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเบื้องต้น และปัญหาเกี่ยวกับการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ และส่งเสริม และผลักดันให้มีการพัฒนากฎหมาย การตราหรือปรับปรุงกฎหมาย นโยบาย และมาตรการให้มีประสิทธิภาพในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๘ โดยคณะอนุกรรมการประกอบด้วย

อนุกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ

๑.๒.๑ นายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ	ประธานคณะอนุกรรมการ
๑.๒.๒ นายคำคุณ สิทธิสมาน	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๒.๓ นายภาณุ อุทัยรัตน์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง

- ๑.๒.๔ คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ อนุกรรมการและที่ปรึกษา
- ๑.๒.๕ นายประสาร มฤคพิทักษ์ อนุกรรมการ
- ๑.๒.๖ พลตำรวจโท สุวรรณ เอกโพธิ์ อนุกรรมการ
- ๑.๒.๗ พลโท กฤษณะ วัชรภาษ อนุกรรมการ
- ๑.๒.๘ นายชูเกียรติ มาลินีรัตน์ อนุกรรมการ
- ๑.๒.๙ นายสมพงษ์ แก้วเจริญไพศาล อนุกรรมการ
- ๑.๒.๑๐ นายชนะ ผาสุกสกุล อนุกรรมการ
- ๑.๒.๑๑ นายสิทธิสิน รมยะรูป อนุกรรมการ
- ๑.๒.๑๒ นายถาวร พรหมมีชัย อนุกรรมการและเลขานุการ

ที่ปรึกษาคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ

- ๑.๓.๑ นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
- ๑.๓.๒ นายสมชาย แสวงการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
- ๑.๓.๓ นายมณฑิเยร บุญตัน ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
- ๑.๓.๔ นายอับดุลฮาติม มินฮาร์ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
- ๑.๓.๕ นายอนุศาสน์ สุวรรณมงคล ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
- ๑.๓.๖ นายเชิดศักดิ์ สันติวรวุฒิ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๑.๓ คณะกรรมการได้มีมติแต่งตั้ง นางสาวศิริพร ภิญโญสิริธร ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักกรรมการ ๓ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๗ วรรคสี่

๒. วิธีการพิจารณา

๒.๑ ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติมอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว โดยคณะอนุกรรมการได้จัดให้มีการประชุม จำนวน ๗ ครั้ง ดังนี้

- ๒.๑.๑ ครั้งที่ ๑ วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓
- ๒.๑.๒ ครั้งที่ ๒ วันพฤหัสบดีที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๓
- ๒.๑.๓ ครั้งที่ ๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๓
- ๒.๑.๔ ครั้งที่ ๔ วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓
- ๒.๑.๕ ครั้งที่ ๕ วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓
- ๒.๑.๖ ครั้งที่ ๖ วันพฤหัสบดีที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓
- ๒.๑.๗ ครั้งที่ ๗ วันพฤหัสบดีที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๓

๒.๒ คณะอนุกรรมการได้ดำเนินการเชิญหน่วยงานมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๒.๒.๑ **กระทรวงการต่างประเทศ**

กรมองค์การระหว่างประเทศ

๑) นายณัฐวัฒน์ กฤษณามระ	อธิบดี
๒) นายชัยกร เกียรติพงษ์สาร	นักการทูตชำนาญการ
๓) นายกীরติต สัจเดว์	นักการทูตชำนาญการ
๔) นางสาวนภัส คำขำ	นักการทูตปฏิบัติการ

๒.๒.๒ **กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์**

กรมกิจการเด็กและเยาวชน

๑) นางสาวอรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเด็ก
๒) นางเจียรทอง ประสานพาณิช	ผู้อำนวยการกลุ่ม
การพัฒนาระบบคุ้มครอง
๓) นางสาวกฤษณ์วรรณ วรมิษฐ์	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

๑) นางสาววิจิตา รชตะนันท์กุล	รองอธิบดี
๒) นางสาวสิริวรรณ เย็นตั้ง	ผู้อำนวยการกองส่งเสริม
ความเสมอภาคระหว่างเพศ
๓) นางสาวธิดา พงษ์เจริญชัย	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
๔) นางสาววริศรา บุญมา	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
๕) นางสาวสุวิมลย์ สุคันธมาลย์	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ

๒.๒.๓ **กระทรวงยุติธรรม**

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

- นายประสาร มหาสิทธิ์ระกุล	รองปลัดกระทรวงยุติธรรม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

๑) นางสาวเอมอร เสี่ยงใหญ่	รองอธิบดี
๒) นางสาวนริลักษณ์ แพไชยภูมิ	ผู้อำนวยการกองสิทธิมนุษยชน
ระหว่างประเทศ
๓) นางบุญภาดา พึ่งบุญ ณ อยุธยา
อรุณเบิกฟ้า	ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
และแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔) นายอานนท์ ยังกุณ	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
๕) นางศิวพร เรืองศรียานนท์	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ

๒.๒.๕ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- ๑) นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒) นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓) นางสาวอารีวรรณ จตุทอง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- ๑) นางทรรษา บุญรัตน์ ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒) นางสาวชุลีพร เดชขำ ผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวังและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน
๓) นางสาวศิริวรรณ ขนุนทอง นักวิชาการสิทธิมนุษยชนปฏิบัติการ
๔) นางสาวรักษณา ลี ดอนสนธิ นักวิชาการสิทธิมนุษยชนปฏิบัติการ

๒.๒.๖ หน่วยงานอื่น ๆ

สภาพนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์

๑. นายสมพร คำพริก อุปนายกฝ่ายปฏิบัติการ/
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน
๒. นายสมนึก ตุ่มสุภาพ กรรมการสิทธิมนุษยชน
สภาพนายความ

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ จัดทำขึ้นตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๒) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๒) ที่กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจจัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย เสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีและเผยแพร่ต่อประชาชน ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ส่งรายงานดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา และเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓ คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบรายงานผลการประเมินสถานการณ์ฯ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ รับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓.๑ รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ ของ กสม. มีประเด็นสำคัญ ๔ ด้าน ดังนี้

๓.๑.๑ การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ครอบคลุม ๓ ประเด็น ได้แก่

- ๑) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม
- ๒) การกระทำทรมานและบังคับสูญหาย
- ๓) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเสรีภาพสื่อมวลชน และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

๓.๑.๒ การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ครอบคลุม ๔ ประเด็น ได้แก่

- ๑) สิทธิที่เกี่ยวกับการทำงานและความคุ้มครองทางสังคม
- ๒) สิทธิด้านสุขภาพ
- ๓) สิทธิด้านการศึกษา
- ๔) ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

๓.๑.๓ การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคล ครอบคลุม ๕ ประเด็น ได้แก่

- ๑) สิทธิเด็ก
- ๒) สิทธิผู้สูงอายุ
- ๓) สิทธิคนพิการ
- ๔) สิทธิสตรี
- ๕) ผู้มีปัญหาด้านสถานะและสิทธิ

๓.๑.๔ การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเด็นที่อยู่ในความห่วงใย ครอบคลุม ๓ ประเด็น ได้แก่

- ๑) สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒) สถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- ๓) การค้ามนุษย์

โดยคณะกรรมการได้สรุปประเด็นสำคัญของรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ (ดังมีรายละเอียดปรากฏในภาคผนวก)

ข้อเสนอแนะในภาพรวมของคณะกรรมการ มีดังนี้

๑) ในภาพรวมเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยเห็นว่า กสม. ประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ ได้รอบด้านและเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนต่าง ๆ ในการศึกษาติดตามความก้าวหน้า และให้ทุกภาคส่วน

ดำเนินการในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์หรือยังไม่มีความก้าวหน้า เช่น การลดความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การเร่งรัดพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิทธิมนุษยชน และสิทธิเสรีภาพ การพัฒนาระบบงานนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ การมีกฎหมายว่าด้วยข้อมูล สารพันธุกรรมเป็นการเฉพาะ การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเชิงรุกของส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและการดูแลทุกข์สุขของราษฎร เป็นต้น

๒) ให้ประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างกระทรวงยุติธรรม และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ประเด็นที่เป็นข้อห่วงกังวลด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ

๓) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) เป็นแผนแม่บทสำหรับทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งภาคส่วนอื่นของสังคม ดังนั้น กระทรวงยุติธรรมควรเร่งทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายงานและแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม

๔) ประเด็นสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องสำคัญของการสร้างความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย การสร้างความสุข การอยู่ดีกินดี และการให้ความยุติธรรมแก่ราษฎร ดังนั้น รัฐบาลควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ อย่างจริงจัง โดยจัดให้มีแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อดำเนินงาน รวมถึงระบบเร่งรัด ติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานต่อไป

๓.๒ ข้อเสนอแนะต่อการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเห็นว่า สิทธิพลเมืองของประชาชนตามรายงาน ผลการประเมินสถานการณ์ฯ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดูแลผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิในคดี ความผิดทางอาญาให้ได้รับการชดเชยเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และ ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และการเข้าถึงกองทุนยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการ ดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ยังมีมิติด้านอื่น ๆ ที่จะสามารถช่วยให้ ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมเพิ่มมากขึ้นได้อีกหลายประการ ดังนี้

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ มีดังนี้

๑) กองทุนยุติธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดความเหลื่อมล้ำ ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของ กสม. ที่ควรมีการแก้ไข ปรับปรุงระเบียบ และแนวทางปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือประชาชนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดีให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อย และได้รับความเดือดร้อนตั้งแต่เริ่มต้นเป็นคดีจนคดีเสร็จสิ้น เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึง ความยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

๒) สำหรับสิทธิของผู้เสียหายนอกจากจะได้รับค่าชดเชยเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ แล้ว สิทธิที่สำคัญของผู้เสียหายที่ประเทศไทยยังไม่มี คือ การแจ้งข้อมูลความคืบหน้าในคดีให้ผู้เสียหายทราบในทุกขั้นตอนตามมาตรฐานสากล เช่น ผู้เสียหายไม่รู้ถึงสิทธิและขั้นตอนในการดำเนินคดี ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอน ต้องติดตามความคืบหน้าคดีด้วยตนเอง ไม่รู้ถึงข้อมูลเกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลควรมีกระบวนการที่ชัดเจนให้ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน และมีมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในระดับสากล

๓) การยกเลิกประกาศ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และยกเลิกประกาศ คำสั่ง คสช. เกี่ยวกับการพิจารณาคดีที่ยังอยู่ในศาลทหาร และให้โอนคดีไปยังศาลยุติธรรมเป็นความก้าวหน้าสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน รัฐบาลควรเร่งรัดดำเนินการส่วนที่ยังค้างต่อไป อย่างไรก็ตาม ยังมีกฎหมายหลายฉบับที่อาจจะกระทบต่อสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชน ดังนั้น รัฐบาลควรทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการมีกฎหมายดังกล่าว

๔) การอำนวยความยุติธรรมขั้นต้น ตั้งแต่ในชั้นจับกุม และที่สถานีตำรวจ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทนายความอาสา และทนายความประจำสถานีตำรวจ ควรได้รับการส่งเสริมให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม และปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ นอกจากนี้ กระทรวงยุติธรรม สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ ควรร่วมกันสร้างมาตรฐานการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีมาตรการส่งเสริมขวัญกำลังใจและค่าตอบแทนที่เหมาะสม

๕) บทบาทของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานที่ดูแลด้านการอำนวยความยุติธรรม ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งจากรัฐบาล เพื่อให้เป็นการอำนวยความยุติธรรมทางเลือกแก่ประชาชนอย่างแท้จริง ด้านกรมสอบสวนคดีพิเศษควรดำเนินการในเรื่องการสืบสวนสอบสวนก่อนเป็นคดีพิเศษให้เป็นไปตามกฎหมายที่ได้ให้อำนาจไว้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจะมีหน่วยงานภาครัฐมาดูแล และให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนได้

๖) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำใ้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ควรเพิ่มเติมเรื่องกระบวนการและระบบทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ตรวจพิสูจน์และตรวจสอบศพนิรนาม กำหนดให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้ามามีส่วนร่วมกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน และกำหนดสัดส่วนให้ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน

เข้ามาเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหายเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการถ่วงดุลความยุติธรรมในเรื่องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งกำหนดมาตรการในการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำเนินการตามที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันและเกิดความเป็นธรรมกับเจ้าหน้าที่ที่ได้กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมาย

๓.๓ ข้อเสนอแนะต่อการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีความเห็นว่า สถานการณ์ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นแรงงานนอกระบบ การประกันสังคม และธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑) การแก้ไขปัญหาแรงงานนอกระบบมีความก้าวหน้าในเรื่องการคุ้มครองแรงงานภาคประมง และการบังคับใช้แรงงาน เห็นสมควรให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพในทางปฏิบัติต่อไปให้สอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

๒) การประกันสังคมและกองทุนออมแห่งชาติ มีความสำคัญต่อการดูแลคุ้มครองสิทธิทางสังคมของประชาชน โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันได้มากขึ้น ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบสุขภาพระดับปฐมภูมิ

๓) ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน มีแผนปฏิบัติการระดับชาติประกาศใช้และเริ่มพัฒนามากขึ้นเป็นลำดับ รัฐบาลควรส่งเสริมบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) ให้ทำงานในลักษณะภาคีเครือข่ายกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงยุติธรรม รัฐวิสาหกิจ องค์กรภาคธุรกิจ และ กสม. ซึ่งจะเป็นโยบายในการสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดการปฏิบัติที่เคารพหลักสิทธิมนุษยชนในภาคธุรกิจต่อไป โดยมุ่งเน้นให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันอย่างแท้จริง

๓.๔ การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคล

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีความเห็นว่า สถานการณ์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นสิทธิและสถานะทั้งสิทธิเด็ก สิทธิผู้สูงอายุ สิทธิคนพิการ และสิทธิสตรี จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) กรณีสถานะและสิทธิมีความสำคัญที่รัฐควรเข้ามาแก้ไขอย่างจริงจัง โดยปรับปรุงแก้ไขกลไกและวิธีการอำนวยความสะดวกให้แก่คนไร้รัฐไร้สัญชาติ ในการเข้าถึงกระบวนการพิจารณาสัญชาติ เพื่อให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้เข้าถึงการให้บริการของรัฐ

การช่วยเหลือเยียวยาความเดือดร้อน การเข้าถึงการศึกษาของเด็กที่ไร้สัญชาติ โดยกระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ควรมีการทำงานแบบบูรณาการ รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการรายปีเพื่อแก้ไขปัญหาผู้มีคุณสมบัติได้รับพิจารณาให้สัญชาติไทย แต่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทยโดยสมบูรณ์

๒) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเร่งพิจารณาทบทวนพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒ และรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับมาตรา ๗๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อให้เป็นกฎหมายที่สามารถแก้ปัญหาและยุติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว และป้องกันมิให้เกิดการใช้ความรุนแรงซ้ำขึ้นอีก ตลอดจนคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัวให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

๓) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. มีสาระสำคัญ คือ ให้มีกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิตเพื่อรองรับสิทธิและหน้าที่ในการเป็นคู่ชีวิตของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางมาตราให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ซึ่งมีความสอดคล้องกับเป้าหมายแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ ๔ ดังนั้น จึงควรเร่งรัดการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้มีผลใช้บังคับโดยเร็ว เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

๔) รัฐบาลควรผลักดันกฎหมายว่าด้วยขจัดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน และเพื่อรับรองสิทธิของบุคคลทุกคนให้ปลอดพ้นจากการถูกเลือกปฏิบัติ รวมทั้งส่งเสริมและป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล ตลอดจนคุ้มครองและช่วยเหลือบุคคลซึ่งถูกเลือกปฏิบัติ และป้องกันมิให้การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเกิดขึ้นซ้ำสอง ควรมีการเสนอให้กฎหมายว่าด้วยขจัดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลบรรจุอยู่ในแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้เร็วยิ่งขึ้น

๕) รัฐบาลควรเร่งรัดกระบวนการให้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อปฏิรูปกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้เป็นนิติบุคคล มีการดำเนินงานอย่างมืออาชีพ มีธรรมาภิบาลและประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น และเพื่อปรับปรุงกลไกขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการยกระดับคณะกรรมการขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการให้เป็นคณะกรรมการ และเพิ่มการมีส่วนร่วมของกระทรวงยุติธรรมในฐานะกลไกหลักภาครัฐ รวมทั้ง

เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของคนพิการในกลไกการบังคับใช้กฎหมายให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น สตรีพิการและคนพิการเปราะบาง ด้อยโอกาสหรือเสียเปรียบในสังคม เป็นต้น

๓.๕ การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศที่อยู่ในความห่วงใย

คณะกรรมการมีความเห็นว่า สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศที่อยู่ในความห่วงใย มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชน การค้ามนุษย์ที่อยู่ในความสนใจของประชาคมระหว่างประเทศ และปัญหาพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ มีดังนี้

๑) สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน น้ำ ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม แม้ในช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๒ จะมีกฎหมายหลายฉบับที่ออกมาเพื่อคุ้มครองสิทธิชุมชนและสิทธิของประชาชน แต่ยังไม่ปรากฏปัญหาและข้อร้องเรียนเป็นจำนวนมากในทุกภาคของประเทศ รัฐบาลควรเร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำกฎหมายดังกล่าวไปดำเนินการให้ได้ผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน เพื่อส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิชุมชนและสิทธิของประชาชน

๒) สถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ที่มีจำนวนลดลง แต่สันติสุขอย่างยั่งยืนยังไม่เกิดขึ้น การละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ถูกนำมาเป็นข้ออ้างในการก่อเหตุรุนแรง และสร้างความเข้าใจผิดให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ส่วนการตรวจสอบพันธุกรรม (DNA) มีประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกและสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนได้รับทราบถึงประโยชน์ในการตรวจ DNA เพื่อลดข้อห้วงกังวลในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ สิทธิของเด็กและสตรีที่ได้รับผลกระทบจากการก่อเหตุรุนแรง ควรได้รับการดูแลจากหน่วยงานของรัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๓) การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีความก้าวหน้า ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาชาติในระดับที่น่าพอใจ แต่ควรปรับปรุงแก้ไขต่อไปเพื่อจะได้รับการยกระดับที่สูงขึ้น การบังคับใช้แรงงาน การค้ามนุษย์ การข่มขืนผู้โยกย้ายถิ่นฐานเป็นประเด็นที่สหประชาชาติและประชาคมระหว่างประเทศให้ความสำคัญ และมองว่ารัฐบาลไทยยังไม่ได้ดำเนินการไปถึงเป้าหมายที่ควรเป็น ดังนั้น รัฐบาลจึงควรเร่งรัดร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ผู้โยกย้ายถิ่นฐาน พ.ศ. เพื่อให้การดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา
ขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษารายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน
ของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒ พร้อมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ
เพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษา
รวมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ขอโปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี
และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้
เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนสืบไป

(นายถนัด มานะพันธุ์นิยม)

เลขาธิการคณะกรรมการ

สิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค

วุฒิสภา

ภาคผนวก

สรุปสาระสำคัญของรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๒

รายงานผลการประเมินสถานการณ์ฯ ได้มีการแบ่งการประเมินสถานการณ์ออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ครอบคลุม ๓ ประเด็น ได้แก่

๑.๑ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

- ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐบาลได้ส่งเสริมประชาชนให้เข้าถึงความยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดูแลผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิในคดีความผิดทางอาญาให้ได้รับการชดเชยเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และการเข้าถึงกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งรัฐบาลได้มีการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ และ มาตรา ๑๖๕/๒ เพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากการถูกฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง แต่มีรายงานว่า ยังมีการฟ้องร้องชาวบ้านข้อหาบุกรุกที่ดินในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และยังมีกรณีกับบุคคลอื่นที่ดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งมีกลุ่มนักเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ถูกทำร้ายซ้ำหลายครั้ง และการดำเนินคดียังไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร

- รัฐบาลได้มีการยกเลิกประกาศคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เกี่ยวกับการพิจารณาคดีในศาลทหารตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และให้มีการโอนคดีที่ยังค้างอยู่ในศาลทหารไปยังศาลยุติธรรมเพื่อพิจารณาต่อไป แต่การดำเนินการดังกล่าวยังมีความล่าช้าอยู่ และเห็นว่ารัฐบาลมีความพยายามในการแก้ปัญหาเรือนจำแออัดอย่างจริงจัง โดยการตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำเพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาคความแออัดในเรือนจำให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดแนวทางบูรณาการการส่งต่อการดำเนินงานไปยังกลไกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดระบบที่มีความเชื่อมโยงในการแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่ง กสม. หวังว่าจะมีการดำเนินการที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาคที่เห็นผลเป็นรูปธรรมต่อไป

- สำหรับโทษประหารชีวิต ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้มีการตรากฎหมายที่มีโทษประหารชีวิต จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ ๑) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ และ ๒) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นโทษสำหรับอาชญากรรมร้ายแรงที่ทำให้บุคคลเสียชีวิตซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อ ๖ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ

พลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมทั้งรัฐบาลได้มีการพิจารณาทบทวนกฎหมายที่กำหนดโทษ ประหารชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้ศาลสามารถลงโทษสถานอื่นนอกเหนือจากโทษ ประหารชีวิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศดังกล่าว

๑.๒ การกระทำทรมานและบังคับสูญหาย

ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลมีความพยายามในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การทรมานตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม (CAT) อย่างต่อเนื่อง และตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. เพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร พิจารณา รวมทั้งยังได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์กรณีถูกกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรการป้องกัน และรับเรื่องราวร้องทุกข์ในเรื่องดังกล่าว แต่ยังมีรายงานว่า มีนักเคลื่อนไหวทางการเมืองสูญหายหลายราย ซึ่งยังไม่มีควมคืบหน้าทางคดี และในปี ๒๕๖๒ กสม. ได้รับคำร้องที่ต้องสงสัยว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาถูกกระทำทรมาน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน ๒๖ เรื่อง ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาตรวจสอบ

๑.๓ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเสรีภาพสื่อมวลชน และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

- สำหรับการใช้อิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการโพสต์ข้อมูลบนสื่อออนไลน์ โดยในปี ๒๕๖๒ พบว่า มีการดำเนินคดีกับการแสดงความคิดเห็นของนักเคลื่อนไหวทางการเมืองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๑ และการจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นกรณีการโพสต์ข้อความเท็จและการหลอกลวงประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ แต่องค์กรภาคประชาสังคมยังคงมีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีลักษณะตีความได้กว้างหรือมีความไม่ชัดเจนของถ้อยคำ อาจส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่ตรงตามเจตนารมณ์และอาจนำไปสู่การตีความไปในทางที่ปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนจนเกินสมควร

- ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้มีการทบทวนและยกเลิกประกาศและคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่วางข้อกำหนดในการเสนอข่าวสารของผู้ประกอบกิจการและผู้ให้บริการสื่อ รวมถึงการงดเว้นนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล เป็นไปตามข้อเสนอแนะของ กสม. ในรายงานการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๑ และการยกเลิกคำสั่งที่จำกัดเสรีภาพของสื่อในการเสนอข่าวดังกล่าว ช่วยสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

- การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมโดยสงบดีขึ้นกว่าปีก่อน สืบเนื่องจากการยกเลิกมาตรการจำกัดเสรีภาพ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๒/๒๕๖๑ เรื่อง การให้ประชาชนและพรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ เพื่อให้ประชาชนและพรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองก่อนที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกเลิกการห้ามชุมนุมทางการเมืองตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป สถานการณ์โดยทั่วไป ในปี ๒๕๖๒ พบว่า ประชาชนสามารถใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และในการแสดงความคิดเห็นในการชุมนุมได้โดยไม่ถูกแทรกแซงหรือปิดกั้นจากรัฐหากการจัดชุมนุมเป็นไปตามกฎหมาย แต่ยังมีประชาชนและองค์กรภาคประชาชนบางส่วนมีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของถ้อยคำในพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่อาจนำไปสู่การตีความและการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ไปในทางที่ปิดกั้นการใช้เสรีภาพของประชาชนเกินสมควร

ทั้งนี้ สำหรับข้อห่วงกังวลของประชาชนและภาคประชาสังคมเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของกฎหมายที่มีบทบัญญัติเป็นการจำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมโดยสงบอันเกิดจากการตีความและการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย

๒. การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
ครอบคลุม ๔ ประเด็น ได้แก่

๒.๑ สิทธิที่เกี่ยวข้องในการมีงานทำและความคุ้มครองทางสังคม

- รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการจ้างงานในกลุ่มประชากรที่อาจเข้าถึงโอกาสในการทำงานน้อยกว่าประชากรทั่วไป เช่น กลุ่มแรงงานนอกระบบ กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้พิการ รวมทั้งส่งเสริมการทำงานของนักเรียน นักศึกษา เพื่อให้มีประสบการณ์ทำงานก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ส่วนในด้านการคุ้มครองสิทธิแรงงาน ในปี ๒๕๖๒ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้ความคุ้มครองแรงงานและได้รับสิทธิเพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านการคุ้มครองแรงงานมากขึ้น รวมทั้งได้มีการตรากฎหมายเพื่อเป็นการคุ้มครองแรงงานเฉพาะด้านอีก ๒ ฉบับ ได้แก่ ๑) พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองแรงงานในภาคประมงมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อป้องกันและขจัดการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ รวมทั้งมีการกำหนดมาตรการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการเช่นเดียวกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แต่มีกรณีที่รัฐบาลควรแก้ไขปัญหาในส่วนพนักงานจ้างเหมาบริการของภาครัฐ และการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวีในการจ้างงาน รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายแรงงานสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการรวมตัวและการเจรจาต่อรองให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศยิ่งขึ้น

- สำหรับในด้านนการคุ้มครองทางสังคม ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อให้แรงงานได้รับความคุ้มครองมากขึ้น ส่วนแรงงานนอกระบบหรือผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัวสามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนได้ตามความสมัครใจตามมาตรา ๔๐ หรือสามารถเลือกสมัครเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติได้ แต่ยังมีแรงงานนอกระบบที่ได้รับความคุ้มครองทางสังคมทั้งในระบบประกันสังคมและกองทุนการออมแห่งชาติค่อนข้างน้อย ซึ่งเมื่อแรงงานเข้าสู่วัยสูงอายุ อาจทำให้ไม่มีรายได้หรือเงินออมเพียงพอในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องกำหนดมาตรการแก้ไขในระยะยาว

๒.๒ สิทธิด้านสุขภาพ

- ในปี ๒๕๖๒ รัฐได้มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงมากขึ้น ผ่านการพัฒนาาระบบสุขภาพปฐมภูมิ โดยมีการสร้างทีมแพทย์ครอบครัว พัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ให้เป็นหน่วยบริการปฐมภูมิที่มีคุณภาพ และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ให้มีความรู้เพื่อให้ดูแลประชาชนในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้มีความพยายามดำเนินการให้ประชาชนบางกลุ่มที่มีอุปสรรคในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้รับบริการดังกล่าว ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้ต้องขัง แรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ และผู้ติดเชื้อเอชไอวี ส่วนกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิยังอยู่ระหว่างการดำเนินการแก้ไขปัญหา

- สำหรับปัญหาสุขภาพที่สำคัญ รัฐได้มีความพยายามป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และประสบความสำเร็จในการลดอัตราวัยรุ่นตั้งครรภ์ได้ในระดับหนึ่ง รวมทั้งได้จัดให้มีบริการให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นตั้งครรภ์และแม่วัยรุ่น โดยในปี ๒๕๖๒ พบว่ามีสถานการณ์สุขภาพที่ควรติดตามและเฝ้าระวัง คือ การมีผู้ป่วยจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน อันเป็นสัญญาณถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยของกลุ่มวัยรุ่น วัยเรียน และวัยเจริญพันธุ์ นอกจากนี้ยังพบว่า นับตั้งแต่รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่เปิดโอกาสให้สามารถนำกัญชาไปทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และสามารถนำไปใช้ในการรักษาโรคมายได้การดูแลและควบคุมของแพทย์ได้ แต่มีรายงานว่ามีการใช้กัญชาที่ไม่ถูกต้องหรือเกิดอันตราย และมีผู้เจ็บป่วยจากการใช้ผลิตภัณฑ์กัญชาที่ไม่ได้มาตรฐานหรือไม่ถูกต้องเพิ่มขึ้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ไม่ตรงข้อบ่งชี้ของกรมการแพทย์

- ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสุขภาพยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา คือ ปัญหาฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า ๒.๕ ไมครอน (Particulate Matter : PM 2.5) โดยสั่งการให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันอันตรายจากฝุ่นละออง PM 2.5 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้การแก้ไขปัญหามลภาวะด้านฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญา ซึ่งประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงอันตรายและการป้องกันตนเองจากฝุ่นละออง PM 2.5 หรือบางคนอาจเข้าไม่ถึงความรู้หรืออุปกรณ์ในการป้องกันและดูแลตนเองในเบื้องต้น

- การใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แถลงผลการตรวจผักและผลไม้ประจำปี ๒๕๖๒ พบว่า ผักผลไม้มีสารพิษตกค้างเกินมาตรฐานสูง และพบสารเคมีหลายชนิดที่เป็นสารที่ยกเลิกการใช้ไปแล้ว และบางสารเคมียังไม่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนและไม่มีรายชื่ออยู่ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๕๖ แม้ว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ยกกระดบสารเคมีเกษตร ๓ ชนิด จากวัตถุอันตรายประเภทที่ ๓ เป็นวัตถุอันตรายประเภทที่ ๔ แต่ประชาชนยังคงมีความคิดเห็นที่หลากหลายทั้งเห็นด้วยและคัดค้านเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

๒.๓ สิทธิด้านการศึกษา

รัฐบาลมีความพยายามดำเนินการเพื่อส่งเสริมสิทธิของบุคคลในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงตามที่ได้มีการรับรองไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ รัฐธรรมนูญและกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยการตราพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อประกันว่าเด็กวัยนี้จะได้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมและเหมาะสมกับวัย การมุ่งให้ความช่วยเหลือแก่เด็กจากครอบครัวยากจนและเด็กกลุ่มเสี่ยงอื่น ๆ เพื่อให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือเพื่อป้องกันการออกจากโรงเรียนกลางคันหรือการดำเนินงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา รวมถึงความพยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนาครูและการใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งเห็นว่าเป็นมาตรการสำคัญต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เห็นผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น การพัฒนาเด็กปฐมวัยและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

๒.๔ ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

- ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (แผน NAP) ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ประกาศใช้แผนฉบับดังกล่าว และเป็น ๑ ใน ๒๖ ประเทศทั่วโลกตามหลักการชี้แนะเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ (UNGPs) มาขับเคลื่อนในประเทศไทย

- โดยแผนปฏิบัติการระดับชาติฯ ได้กำหนดประเด็นหลักที่จะดำเนินการในช่วงระยะที่ ๑ ไว้ ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) ด้านแรงงาน ๒) ด้านชุมชนที่ด้อยโอกาสและสิ่งแวดล้อม ๓) ด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และ ๔) ด้านการลงทุนระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติ โดยแต่ละด้านมีการกำหนดกิจกรรมที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิ ส่งเสริมให้ภาคเอกชนประกอบธุรกิจโดยเคารพสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมให้ผู้ได้รับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากการประกอบธุรกิจได้เข้าถึงการเยียวยาตามหลักการชี้แนะเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับธุรกิจ (UNGPs) ประเด็นดังกล่าวตามที่กำหนด

ในแผนปฏิบัติการระดับชาติฯ เป็นประเด็นสำคัญที่สมควรได้รับการดูแลแก้ไข โดยเฉพาะเรื่อง แรงงานซึ่งมีความท้าทายในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ การคุ้มครองแรงงานนอกระบบ และการปรับปรุงพัฒนากฎหมายในบางเรื่องให้สอดคล้องกับ มาตรฐานระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น ส่วนอีก ๓ ประเด็น คือ ด้านชุมชนที่ดิ้นรนทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และด้านการลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ เป็นกรณีที่การประกอบธุรกิจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ความปลอดภัย ในชีวิต และวิถีชีวิตของชุมชน และยังคงเป็นปัญหาในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ โดย กสม. มีข้อเสนอแนะว่ารัฐบาลจะต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการ ประกอบธุรกิจที่รัฐเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ดำเนินการในการส่งเสริมให้มีการนำหลักการ UNGPs ไปปฏิบัติให้เกิดผล และทำให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเพิ่มมากขึ้น

๓. การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคล ครอบคลุม ๕ ประเด็น ได้แก่

๓.๑ สิทธิเด็ก

- ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาในเรื่องการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยมีการตราพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อรองรับการดำเนินการคุ้มครองและดูแลเด็กปฐมวัยตามมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็ก ปฐมวัย โดยได้เริ่มดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กเล็กมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ และได้มี การขยายระยะเวลาและเพิ่มเงินอุดหนุนให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ปฐมวัย เพื่อให้มีสุขภาพและพัฒนาการที่ดี และสำหรับมาตรการในการป้องกันการเสียชีวิต ของเด็ก จากการจมน้ำ การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน และการเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย กระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดอัตราการเสียชีวิตของเด็ก เช่น การเชิญชวนประชาชนช่วยกันรณรงค์ “บ้านเริ่ม ชุมชนร่วม ป้องกันเด็กจมน้ำ” การบริการ ให้คำปรึกษาผ่านสายด่วน ๑๓๒๓ รวมทั้งใช้เทคโนโลยี Chat bot ทางแอปพลิเคชัน line ในการให้คำปรึกษา เป็นต้น

- สำหรับการกระทำรุนแรงต่อเด็ก จากข้อมูลของศูนย์ช่วยเหลือสังคม ๑๓๐๐ มีเด็กถูกกระทำความรุนแรงในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ซึ่งลักษณะการกระทำความ รุนแรงพบว่า การทำร้ายร่างกายโดยปัจจัยเกิดจากการตีมีสุรา ยาเสพติด ความไม่เข้าใจกัน ขณะที่การล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของคนใกล้ชิดสถานที่เกิดเหตุ คือภายในบ้าน โดยรัฐบาลได้มีตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบัน ครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อใช้แทนกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งได้มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวทุกพื้นที่เพื่อเป็นกลไกในการ รับแจ้งเหตุการณ์การกระทำรุนแรงในครอบครัวและให้ความช่วยเหลือผู้ที่ถูกระทำรุนแรง

รวมทั้งการคุ้มครองเด็กเนื่องจากการละเมิดทางสื่อออนไลน์ โดยรัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ และจัดตั้งศูนย์ประสานงานปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ เพื่อทำหน้าที่ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แต่ละด้าน

- การแสวงประโยชน์ทางเพศจากเด็กโดยการค้าประเวณี การผลิต หรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก หรือการแสวงประโยชน์ในรูปแบบอื่น ซึ่งเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการปราบปรามการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ แต่ยังคงปรากฏ ข่าวการค้าประเวณีเด็กเกิดขึ้นอยู่ แม้ว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้มีการจัดตั้ง คณะทำงาน ปราบปรามการล่วงละเมิดเด็กทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต (Thailand Internet Crimes Against Children) หรือ ศูนย์ TICAC เพื่อเป็นศูนย์การช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการล่วงละเมิดเด็กทางเพศต่อเด็กทางออนไลน์ รวมทั้งเป็นศูนย์ที่ให้ประชาชน สามารถแจ้งเบาะแสเพื่อเป็นข้อมูลในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดได้ แต่ก็ยังปรากฏว่ามีการ กระทำที่แสวงประโยชน์ทางเพศจากเด็กและสามารถจับกุมผู้ต้องหาที่ใช้สื่อออนไลน์ เป็นช่องทางในการล่อลวงผู้เสียหายเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๓.๒ สิทธิผู้สูงอายุ

- แม้ปัจจุบันจะไม่มีสนธิสัญญาระหว่างประเทศของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะก็ตาม แต่สิทธิของผู้สูงอายุได้รับการรับรองในสนธิสัญญาหลักระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชน ๒ ฉบับ คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยรัฐบาลได้มีการ รองรับประชากรผู้สูงอายุที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต โดยการดำเนินการเตรียมความพร้อม เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและการส่งเสริมของผู้สูงอายุในเรื่องการส่งเสริมให้มี งานทำ การสร้างหลักประกันรายได้ และการละเมิดสิทธิผู้สูงอายุโดยการดำเนินการตามแผน ผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) การให้ความช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพิ่มเติมในช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน ๒๕๖๒ ซึ่งรวมถึงการจ่ายเงิน ช่วยเหลือผู้สูงอายุจำนวน ๕๐๐ บาท/คน/เดือน ตลอดจนการสร้างหลักประกันรายได้ที่สำคัญ แก่ผู้สูงอายุ และทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระตามหลักการของสหประชาชาติ ว่าด้วยผู้สูงอายุ ซึ่งในปี ๒๕๖๒ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ได้มีมาตรการส่งเสริม การมีงานทำให้กับผู้สูงอายุ โดยมีการจัดทำโครงการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในอาชีพ ที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ โครงการสร้างโอกาสการมีงานทำให้ผู้สูงอายุเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการบรรจุนาน และโครงการทำให้บริการจัดหางานแก่ผู้สูงอายุทั่วไป ซึ่งเป็นการ ร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม นอกจากนี้ ยังได้มีมาตรการส่งเสริม การจ้างงานผู้สูงอายุในภาครัฐในปี ๒๕๖๒ โดยการปรับคุณสมบัติของผู้ที่อาจรับราชการ ต่อหลังอายุครบ ๖๐ ปี ให้ยืดหยุ่นมากขึ้นเพื่อบรรเทาปัญหาความขาดแคลนบุคลากรในสาขา ที่เป็นภารกิจสำคัญของรัฐ และเพื่อรองรับปัญหาการเข้าสู่สังคมสูงวัย

- สำหรับการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุจากการละเมิดสิทธิผู้สูงอายุ รัฐได้มีมาตรการช่วยเหลือผู้สูงอายุเป็นเงินตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน การจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ผู้สูงอายุตามความจำเป็น อย่างทั่วถึง รวมถึงได้มีการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการดำเนินโครงการเฝ้าระวัง ภัยทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อลดปัญหาการละเมิดสิทธิผู้สูงอายุในระดับพื้นที่

๓.๓ สิทธิคนพิการ

- ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้มีการแสดงเจตนาที่ว่าจะส่งเสริมสิทธิ และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยเปิดโอกาสให้คนพิการและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานกับภาครัฐ เพื่อเป็นหลักประกันว่าคนพิการจะได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยเท่าเทียมกับบุคคลอื่นและได้รับการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ สิทธิทางการเมือง (ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม (ICESCR) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในเรื่อง ด้านการศึกษา การเข้าถึงโอกาสการจ้างงาน การสร้างความตระหนักรู้ และการเข้าถึงบริการ ขนส่งสาธารณะ โดยการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการกระจายครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อจะได้อำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นกฎหมายที่รับรองสิทธิของคนพิการในการ เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและ ความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ซึ่ง กสม. เห็นว่าควรมีการยกระดับศูนย์บริการคนพิการ เพื่อให้ คนพิการได้รับบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของคนพิการได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว นอกจากนี้ รัฐบาลได้ดำเนินการให้คนพิการได้เข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานและ หลักสูตรพิเศษโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตลอดชีวิตของคนพิการ ภายใต้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ซึ่งให้ความสำคัญกับการบูรณาการ การทำงานกับทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญามาร์ราเคช (Marrakesh Treaty) เพื่ออำนวยความสะดวก ในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาสำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทาง สื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ และได้รับความ เสมอภาคในการศึกษา

- สำหรับการเข้าถึงโอกาสการจ้างงาน คณะกรรมการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ได้เห็นชอบข้อเสนอของสมาชิกรายคนพิการ ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดเวทีรับฟังความเห็นเกี่ยวกับการ ขับเคลื่อนงานด้านคนพิการใน ๔ ภาคในช่วงเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม ๒๕๖๒ ใน ๕ ประเด็น ได้แก่ ๑) การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

๒) การพัฒนาและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลด้านคนพิการ ๓) การพัฒนามาตรการคุ้มครองแรงงานคนพิการและส่งเสริมการทำงานและอาชีพอิสระสำหรับคนพิการ ๔) การยกระดับบทบาทหน้าที่ศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดและทั่วไป และ ๕) การสร้างเจตคติที่ดีของสังคมที่มีต่อคนพิการ

- นอกจากนี้ ที่ผ่านมายังพบว่าคนพิการยังไม่ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพและมาตรฐานแผ่นทางเท้าสำหรับผู้พิการทางสายตา (Braille Block) กรุงเทพมหานคร ไม่กว้าง ไม่เรียบ ขรุขระ มีสิ่งกีดขวาง แม้รัฐบาลจะได้มีการแก้ไขปรับและติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น การเพิ่มเติมสัญญาณไฟทางข้ามชนิดกดปุ่มแบบมีเสียงและทางลาด การขยายทางเท้า เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนทั่วไปและคนพิการก็ตาม ซึ่ง กสม. เห็นว่ารัฐบาลควรกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่จัดบริการขนส่งสาธารณะทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด ต้องจัดอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสามารถเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะและขนส่งมวลชนได้

๓.๔ สิทธิสตรี

- ที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีความพยายามส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ที่ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายเป็นการเฉพาะ โดยมุ่งขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และส่งเสริมให้ผู้หญิงได้เข้าถึงสิทธิและได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมในด้านต่าง ๆ

- โดยในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง จึงได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อใช้แทนพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีการยกเลิกความผิดอาญฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปรับปรุงมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว กำหนดให้มีกลไกในการส่งเสริมพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว ให้มีการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ถูกระทำรุนแรง และการให้ศาลมีดุลพินิจลงโทษผู้กระทำรุนแรงน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด ในกรณีที่ผู้กระทำนั้นเคยถูกระทำรุนแรงหรือถูกระทำโดยมิชอบซ้ำกันอย่างต่อเนื่อง แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวยังมีปัญหาในการบังคับใช้ จึงได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อขยายกำหนดเวลาในการมีผลใช้บังคับ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและรองรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามหลักการใหม่ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกัน

- สำหรับการป้องกันการแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณี อยู่ระหว่างการศึกษาวិจัยเพื่อทบทวนกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การค้าประเวณี โดยกำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองสิทธิสำหรับผู้ให้บริการทางเพศ และยังพบว่า มีข้อห่วงใยจากภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเกี่ยวกับระบบการลงทะเบียนผู้ให้บริการทางเพศ ซึ่งอาจเป็นการทิ้งร่องรอยเกี่ยวกับประวัติอาชีพของบุคคลที่เคยเป็นผู้ให้บริการทางเพศ แม้จะมีการลบประวัติและเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างในทาง ปฏิบัติจริงไม่สามารถดำเนินการได้ และปัญหาการตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิเป็นการเฉพาะ แก่บุคคลผู้ให้บริการทางเพศซึ่งแตกต่างจากมาตรการคุ้มครองแรงงานด้านอื่น และเกิดการ ตีตราจากสังคมมากขึ้น

- ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้มีการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่าง หญิงและชาย โดยการรับสมัครผู้หญิงในสัดส่วนที่เท่าเทียมกับชายโดยไม่เลือกปฏิบัติ ส่วนการแก้ไขปัญหาการจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศได้มีพระราชบัญญัติความ เท่าเทียมกันระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นกฎหมายที่มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลือก ปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ และส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชายในการเข้าถึง สิทธิต่าง ๆ รวมถึงการช่วยเหลือ ขาดเซย และเยียวยา หรือบรรเทาทุกข์แก่บุคคลซึ่งเป็น ผู้เสียหายจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมความ เท่าเทียมระหว่างเพศ เห็นว่า ควรเร่งดำเนินการแก้ปัญหาคัดเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ ทั้งในหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน

๓.๕ ผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิ

- ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้ดำเนินการเกี่ยวกับการดูแลผู้มีปัญหาสถานะ และสิทธิ ด้วยการจัดระบบการทำงานของแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ บุคคลไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ และผู้แสวงหาที่พักพิง/ผู้ลี้ภัยมาอย่างต่อเนื่อง โดยทำให้แรงงานกลุ่มดังกล่าวมีสถานะที่ถูกต้อง และได้รับการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายแรงงาน รวมทั้งมีการตรากฎหมายเพื่อคุ้มครอง แรงงานในภาคประมง โดยกลุ่มแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา) ซึ่งรัฐบาลได้มีแนวทางการ บริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าวปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ เพื่อให้แรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ ที่มีใบอนุญาตทำงานและการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรยังไม่หมดอายุ สามารถยื่นเอกสารขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้ และการพิจารณาแก้ไข กฎหมายแรงงานให้สอดคล้องตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ ๘๗ และ ๘๘ ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณานี้

- สำหรับกลุ่มคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ รัฐบาลได้มีการตราพระราชบัญญัติ การทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งได้กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาคัดเลือก ที่ไร้รากเหง้า ไร้รัฐ และไร้สัญชาติในประเทศให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและ หลักสิทธิมนุษยชนมากขึ้น โดยการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อพิสูจน์สถานะการเกิด

และได้มีหนังสือสั่งการไปยังสำนักทะเบียนต่าง ๆ ให้รับคำร้องขอสัญชาติไทยของกลุ่มคนไร้รากเหง้า นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการกรณีเด็กนักเรียนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีเลข ๑๓ หลัก ซึ่งได้มีการกำหนดรหัส G ไว้ชั่วคราว ทำให้เด็กไร้สัญชาติหรือเด็กที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไปได้เช่นเดียวกับเด็กที่มีสัญชาติไทย รวมถึงได้รับงบบุคลากรศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ส่วนกลุ่มผู้แสวงหาที่พักพิง/ผู้ลี้ภัยในประเทศไทยและกลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา รัฐบาลได้ดำเนินการส่งกลับผู้หนีภัยการสู้รบจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยมีการเตรียมความพร้อมก่อนส่งกลับและจัดยานพาหนะไปยังสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา รวมทั้งมีผู้แทนของทั้งสองประเทศและผู้แทน UNHCR ร่วมสังเกตการณ์ด้วย และคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. เพื่อกำหนดให้มีการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักร หากพบว่าเป็นผู้ที่ไม่สามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาได้เนื่องจากมีเหตุควรเชื่อได้ว่าอาจได้รับอันตรายถึงเสียชีวิต ให้บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับความคุ้มครองโดยมิให้มีการส่งบุคคลนั้นกลับไปยังประเทศอันเป็นภูมิลำเนา แต่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือเพื่อเดินทางไปยังประเทศอื่นที่จะพำนักต่อไปได้หรือให้อยู่ในประเทศได้เป็นกรณีพิเศษหรือเป็นการชั่วคราว โดยให้บุคคลดังกล่าวได้รับการดูแลตามสมควรในเรื่องการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ทำบันทึกความเข้าใจเรื่อง การกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ โดยมีวัตถุประสงค์คือจะไม่มีการกักตัวเด็กอพยพโยกย้ายถิ่นฐานที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปีในสถานกักตัวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยจะจัดให้เด็กอยู่ในความดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การพัฒนาเอกชน หรือองค์กรภาคประชาสังคม

๔ การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเด็นที่อยู่ในความห่วงใย
ครอบคลุม ๓ ประเด็น ได้แก่

๔.๑ สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- รัฐบาลมีความพยายามในการแก้ปัญหาที่ดินทำกินของประชาชน โดยมีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติเป็นกลไกสำคัญในการสำรวจที่ดินของรัฐเพื่อนำมาจัดสรรให้ผู้ยากไร้ ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการที่ดินที่อยู่ภายใต้กฎหมายหลายฉบับและอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีความเป็นเอกภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และ

ในขณะที่เดียวกันสามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ดังกล่าวได้ตามที่กฎหมายกำหนด แต่ในขณะที่เดียวกันการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ เรื่อง การปราบปรามและการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ แม้ว่าจะมีการยกเลิกคำสั่งไปแล้ว แต่ก็ยังมีการดำเนินคดีกับประชาชนที่ถูกจับกุมตามกระบวนการต่อไป ซึ่ง กสม. เห็นว่ารัฐบาลควรกำหนดมาตรการปฏิบัติให้ชัดเจน รวมทั้งทบทวนการฟ้องร้องดำเนินกับประชาชน

- การดำเนินโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๖๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การควบคุมการประกอบกิจการโรงงานเป็นไปเพียงเท่าที่จำเป็น และลดภาระแก่ผู้ประกอบการโรงงานโดยเฉพาะผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็ก รวมทั้งเพื่อให้เกิดการลงทุนตลอดจนสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน แต่ภาคประชาชนได้แสดงความห่วงกังวลต่อการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวที่กำหนดให้โรงงานขนาดต่ำกว่า ๕๐ แรงม้า หรือกิจการที่มีคนงานน้อยกว่า ๕๐ คน ไม่ถือเป็นโรงงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และไม่ต้องขอใบอนุญาตก่อสร้างโรงงาน ซึ่งอาจเกิดปัญหาธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อมได้ โดยรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดมาตรการตรวจสอบการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม หรือกิจการอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่มีประสิทธิผล และทำการตรวจสอบอย่างจริงจัง รวมทั้งควรมีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

๔.๒ สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

- สำหรับสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี ๒๕๖๒ เหตุการณ์รุนแรงในพื้นที่มีจำนวนลดลงจากปี ๒๕๖๑ โดยหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องมีความพยายามแก้ไขปัญหาคือข้อกล่าวอ้างที่ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการละเมิดสิทธิของผู้ถูกควบคุมตัว โดยมีมาตรการในเชิงป้องกัน ได้แก่ การปรับปรุงสถานที่ควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยให้สามารถตรวจสอบได้ เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดในสถานที่ควบคุมตัว การจัดให้มีบุคลากรทางการแพทย์ประจำสถานที่ควบคุมตัว การเปิดโอกาสให้ญาติเข้าเยี่ยม และการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของ กสม. ประสานขอเข้าเยี่ยมผู้ต้องสงสัยที่ถูกควบคุมตัวได้ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ถูกควบคุมตัวโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน แม้ว่ารัฐบาลได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ กสม. ยังคงได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัว รวมถึงการตรวจสอบสารพันธุกรรม หรือดีเอ็นเอ (DNA) ของประชาชนในบางพื้นที่ว่ายังมีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งเห็นว่าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ที่เคารพหลักสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง และมีมาตรการที่ประกันว่าจะมีการนำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้ในการปฏิบัติอย่างจริงจัง

- สำหรับด้านการดูแลประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีและเด็ก พบว่า รัฐบาลได้มีการเยียวยาทั้งด้านการเงินและด้านจิตใจ รวมถึงด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ยังอยู่ในวัยเรียน การตั้งศูนย์ประสานงาน ด้านสิทธิมนุษยชนด้านเด็กและสตรีจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เพื่อส่งเสริมการทำงานระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม เป็นข้อริเริ่มที่ดี และจะมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบครอบคลุมทั่วถึง และได้ผลดียิ่งขึ้น

๔.๓ การค้ามนุษย์

- จากรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี ๒๕๖๒ (TIP Report 2020) ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจัดให้ประเทศไทยอยู่ระดับ ๒ (Tier ๒) เช่นเดียวกับปี ๒๕๖๑ และได้มีข้อเสนอแนะให้ประเทศไทยพัฒนาศักยภาพของผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อดำเนินการเชิงรุกในการดำเนินคดี และตัดสินโทษผู้ค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน สอบสวน และดำเนินคดีในเชิงรุกกับเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ รวมทั้งตัดสินและลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยบทลงโทษที่เด็ดขาด สร้างความเชื่อมั่นว่าสถานคุ้มครองของรัฐและองค์กรนอกภาครัฐ จะดูแลผู้เสียหายโดยคำนึงถึงผลกระทบจากบาดแผลทางจิตใจอย่างเหมาะสม

- ในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้มีความพยายามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในการปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยได้มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินการเรื่องนี้ อย่างต่อเนื่อง โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อกำหนดความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และเพื่อให้ผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือเช่นเดียวกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในภาคประมง พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นการอนุวัติตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๑๘๘ ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ทำความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้ได้กลับภูมิลำเนาและกลับคืนสู่สังคม

- ส่วนการคัดแยก คุ้มครอง และช่วยเหลือผู้เสียหาย รัฐบาล โดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้มีการจัดทำแผนบูรณาการการปฏิบัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และเพื่อแก้ไขปัญห การดำเนินงานในระดับปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหลายหน่วยงาน รวมถึงกำหนดแนวทางกระบวนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในปี ๒๕๖๒ ที่ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ดังกล่าว ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการ

คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กับผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานเพิ่มมากขึ้น และ กสม. เห็นว่าควรเร่งรัดพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยยกย้าย ถิ่นฐาน พ.ศ. ซึ่งจะช่วยทำให้สามารถคัดแยกผู้เสียหายในความผิดฐานลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานและความผิดฐานค้ามนุษย์ได้ชัดเจนขึ้น
